

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

In Omnes Totivs Anni Dominicas Æstiuas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXIX

In Dominicam SS. Trinitatis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56259)

Partitio.

- I. De notitia Dei generatim.
II. De unitate Dei, an sit, & unde cognoscatur?
III. De modo duplici cognoscendi Deum.
IV. Fides de SS. Trinitate qualis esse debeat, ostenditur.
V. De SS. Trinitate ex S. Scriptura & natura veritas manifestatur.

Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti. Matth. 28.

FIGVRA.

Omnia aquarum recôditorium ac thesaurus generalis Oceanus, in duos se sinus diffundit ac velut exonerat; quorum vnum, Mare mediterraneum, alterum Mare Rubrum Cosmographi nuncuparunt. Ad eundem etiam modum magnus ille Pater æternus, Oceanus, inquam, fons initium, ac scaturigo omnis diuinitatis, in duas alias se personas velut in duos sinus marinos, exonerat, id est, communicat, in Filium scilicet, quem Rubrum Mare denotat (*Dilectus meus candidus & rubicundus* Et alio loco: *Quare rubrum est vestimentum tuum?* aiunt apud Isaiam Angeli) & in Spiritum Sanctum, cuius Mare mediterraneum; figura, quod medium inter diuinas personas locum occupet, vt qui Patris & Filij vinculum & amor, quæ tres personæ sunt in vnica & eadem essentia. In cuius rei figuram œconomus Pharaonis in somnis vineam, è qua tres pullulabant propagines, vidit; equidem per vineam hanc diuinitatem & per propagines, tres personas quæ inde emanant representari crediderim. ô mirabilia! ô mysteria! at in primis sanctiss. Trinitatis, quæ vnus in essentia unitate Deus, & in personarum pluralitate trinus; tres personæ, quæ nõ nisi vnicum Deum, vnum Creatorem, eundem summum Monarcham eundem omnipotentem, & vnum tamen Deum tribus per-

Cant. 6. |
Esa. 36.

Gen. 40.

sonis distinctum, personisq; à se inuicem differentibus constituunt, Pater enim non est Filius, nec Filius Pater; Spiritus S. vero nec Pater, nec Filius: Eadem trium essentia, relationes particulares. O Trinitas! ô mare! ô abyssus! vbi ingredior exalbesco, tecum cogito expallesco; loquentem deficit vox, & captum excedit materia. Non igitur nisi tremens ac formidans ad eam accedam, non nisi admirans de eadem loquar, & humilitatem eloquentiæ loco adhibebo. Quamobrem omnipotens Pater, verbum æternum, gloriose Spiritus Sancte, Sanctiss. Trinitas vnus Deus, cum vester hic honos ac diuinitas in scena versari debeat, orationis meæ cymbam dirige, tuque sacratissima Virgo, vnus harum personarum genitrix, & toti SS. Trinitati grata acceptaq; quæq; stella maris ab Ecclesia diceris, in hoc nobis Oceano velut Pharos & Cynosura appare, & benignum propitiumq; te sidus exhibe. In hunc itaq; finem, antequam linguam & eloquium expandam de huiusmodi materia acturus, genua in terra prostrati, sanctissimâ Trinitatem adoraturi curuabimus, simul Angelica te salutatione compellaturi:

AVE MARIA.

Simonides Philosophus, referente in libro Cic. lib. 1. de deorum natura Tullio, interrogatus ab Hierone Siciliæ Tyranno, quidnam Deus esset, triduum sibi ad deliberandum postulauit: quo euoluto, decem, ac deinde triginta dies petijt; cumq; tandem tyrannus questionis solutionem importunius peteret, ait: *Quæ diutius considero, eo mihi res videtur obscurior & intricatior.* Deiq; natura omnem humani ingenij caprû excedit, nec mortali bolidè profunda hæc abyssus metiri potest. Hic enim ingenium & mens terrena succumbunt. Quod olim Philosophus hic de Dei unitate inter Ethnicos dixit, ipse potiori hodie iure inter Christianos, de Deo vno & in personis trino asserere possum. Nam vt vobis quis qualisue sit dicam, non tres, non decem, non triginta; vt Simonidi dies sufficerent, sed mille & mille anni, & amplius, ac tum etiam libere profiteri possem, quo diutius rē perpêdo, eo mihi eandem

Drin
Myit
coga
obieu

2/a.

eamdem videri obscuriorem, meq; post longam indagacionem ignorantior futurum ac minus cogniturum: Hęc enim humani ingenij captum longē transcendit. Ita hoc metaphoricis verbis testatus est Apostolus. *Lucem*, inquit, *habitat inaccessibilem*. Quasi diceret, tam sublimis Dei cognitio est, adeoq; accessu difficilis, illius ut splendor & lumen humanum ingenium offuscet & omnem terrarum conceptum transcendat.

Iob Propheta hanc ipsam materiam tangens ait, *Deus magnus vivens scientiam nostrā: id est, tam incomprehensibilis est Deus, eiusque maiestas adeo inaccessibleis, ut perfectionum illius diuinorumq; attributorū cognitio scientiam nostram exsuperet, nullamque in mundo philosophiam aut metaphysicam reperire sit, quæ ad fundum illius pertingere, imo ne littora quidē eius legere possit. Eiusdem sententiæ erat & Plato, qui scripto prodidit, quod toties in Academia docuerat, Genitorem optisemq; uniuersi & difficile est inuenire, & inuenire impossibile explicare. In quam rem egregios conceptus producam.*

Sponsa dilecti sui perfectiones & merita recensens inter cetera ait, caput illius est aureum, capillos palmarū instar erectos & corui in morem nigros: *Caput eius, inquit, aurū optimū, coma eius sicut elata palmarum, nigra quasi coruus, &c.* Sponsus hic imaginem verbi æterni gerit, caput aureum diuinitatem denotat, comæ attributa ac perfectiones; dicere autem instar palmarum ramorum illas erectas, & coruorum instar nigrescere, dicere est, attributorum ac perfectionum diuinarū cognitionem adeo altam & sublimem esse, mens humana ad illam ut nequeat pertingere, itaq; nigram & obscuram, ut oculi ingenij hominum & Angelorum penitus cœcutiant ac caligent.

Isaias Propheta postquam Deum sublimi in folio confidentem vidisset, & Seraphinos circum vndiq; altantes, & magna voce ter clamantes, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*; prodigiosam quamdam concussionem quassationemque subnectit, *Et commota sunt superliminaria cardinuta à voce clamantis, & domus repleta est*

fumo. Scio litterali sensu per fumum hunc lucidarum excauationem post Christi passionem denotari, ut S. Hieronymus interpretationis symbolum. Sed dicendum etiam est, per fumum hūc densiorem, obscuritatem cognitionis quæ in hac vita de Deo quidē habere potest, ac præsertim mysterij SS. Trinitatis, quod Seraphini ter *Dominus Deus exercituum* imaginantes designarunt, denotari.

Et hæc cognitio hæc in vita obscura est, ipsa merus oculis nostris fumus, caligo, & diffusissima ingenio tenebræ. Agnouisse hoc visus est Dauid, dū dixit Deum in tenebris delituisse. *Posuit tenebras latibulum suum*; quasi diceret, Dei magnitudo, mirabiliumq; illius maiestas adeo inuoluta est, itaq; in tenebris delitescēs, ut ingenia humana difficulter admodum eandem inuestigare inuentamq; cognoscere & intelligere possint. *Quis enim in densa nocte videat, quis in tenebris & caligine quid cognoscat, discernat, diiudicet? Hoc enim captum, ingenium & mentem humanam transcendit.*

Ægyptij inter plurima fabularum inuolucra Deum declarare volentes, crocodilo eūdem expressere. Nec id omnino indecore. *crocodilū Hoc n. animal lingua caret: ac proinde designare volebant; quemadmodum nullum in mundo ingenium perfecte Deum potest cognoscere, ita nullam reperiri linguā; quæ dignis eum verbis exprimat aut eloquatur. Ita credit Iob, temerariumq; putat illū qui hoc efficere molitur: Excelsior caelo est, & quid facies profundior inferno, & unde cognosces longior terra mensura eius & latior mari, &c.* Quibus verbis efficere vult magnitudinem Dei ingenium & intellectum humanum transcendere.

Idcirco iidem Ægyptij, qui omnia teste Ægyptij vt Corn. Tacito & Strabone Hieroglyphicis litteris exprimebant, Deum representaturi, hominem pingebāt vultu graui & modesto, cuius ab ore ouum prodibat, Hyacinthina toga indutū, aureo limbo circumdata; manu vna sceptrum preferentem, altera circulum, Zonę affixum, caput pennæ sublimis claræ decorabant, omnes hæc ornamenta circumstantiæ magna mysteria denotabant; primo hominē pinxerat, quod homo vera Dei imago sit; ouum

Tim. 6.

Iob 39.

in Timao.

Diuinorum
Mysteriorū
cognitio
obscura.

Isa. 6.

otum mundi imaginem gerebat, qui globosa forma illius ab ore exierat, illius enim verbo erat conditus: *Dixit et facta sunt, &c.* vestis Hyacinthina cœlum designabat, sceptrum dignitatem regiam, circulus prouidentiam; pennæ vero, magnitudinem & maiestatem Dei, omniaque eius mirabilia tam fiblime euolare, mentes nostræ ut eo nequeant pertingere, humanusque intellectus hic caliget. Laudandi igitur sunt Ethnici, quod mundo hoc persuadere sint conati, temerariumque iudicant, quid qualisque sit diuinitas inquirere. Equidem ijs libens assentior, summoque discrimini expositum credo, nimis profunde omnipotentis arcana expiscari velle, & diuinitatis adyta temere adire qui presumit, oceanum naufragio obnoxium nauigare.

Ezech. 47.

Mysterium SS. Trinitatis torrens inuadabilis.

Angelus cœlo descendens Ezechielis Prophetæ torrentem latum & violentum ostendit, eumque ut transiret imperauit: cui Prophetæ morem gerens, aquam ingressus est, sed initio vix talos madefecit; vterius cum procederet, ad genua vsque aqua peruenit; progressio paululum ad vsque renes: At cum vterius etiam progredi vellet, tam alte aqua intumuit, ut in submersionis periculo verteretur; cumque torrentem transire non posset, regredi coactus fuit: Nam teste scriptura, *intumuerant aqua profundi torrentis, qui non potest transuadari.* Cum profundum hunc torrentem ingenio meo vrinor, videre hic quædam diuinitatis imaginem videor; dicoque primo dum eundem ingredimur ad cognoscendum nonnisi vnum Deum esse, facillimum hoc factu esse; at dum vterius procedimus ad cognoscendum illum totius vniuersi conditorem esse, qui que omnia è nihilo creauerit, aqua intumescit & ad vsque genua pertingit; denique cum nec hic subsistere animus est, sed eum ut Redemptorem cognoscere cupimus, quando hominem induit, in cruce moritur; aque mortuis ad vitam redijt, inflare hic & insurgere torrens & abyssus profundescere incipit, adeo ut ad renes vsque perueniat; sed demum etiam longius prouehi velle, ad sanctissimam Trinitatem peruenire, & trinis in personis vnum Deum cognoscere, Patrem, Filium & Spiritum

Sanctum penitus fieri nequit: hic liquidem gurges intumescit, hic submersio metuenda. Torrens enim hic nimis profundus est, hic præceps abyssus, hic vorax charybdis, que vadari nequit.

Quoniam hoc in oceano misere iacturam fecere, quotnam naufragium passi? Arrius, quod fidem ductricem non assumpsisset, misere perijt, dum Patrem Filio maiorem diceret; Macedonius hic naufragium fecit, quia Spiritum Sanctum nonnisi puram creaturam asseruit; Sabellius ab vndarum vorticibus abreptus, funestum finem nactus est, dum triu personarum discrimen ac distinctionem negat, alijque plurimi, qui cum mare hoc transare satagunt in Scyllam & Charybdin inciderunt. Nequaquam; nemo sine fide hic nauigare potest; & rationi humanæ hic illud Samaritanæ occini potest, *puteus altus est, &c.* in quo haurias non habes. Mysterium enim hoc adeo profundum est, ut naturalis ratio nulla habeat argumenta, verba, similitudines, capacitates, quibus hoc cognoscat, quamobrem satius iudico summa cum humilitate ipsum adorare, quam curiosius id indagare & enucleare velle. Ita olim scripsit Innocentius Papa III. *Credere iubemur, discutere prohibemur.* Atque ideo cum tam periculosum sim Oceanum ingressus & omnia illius littora radere velim; ne in eo naufragium faciam, duplici remō concionis meæ cymba agitabitur; primus Vnitatem Dei exquirat, alter Trinitatem personarum tangeret; cumque duplex hoc mare enauigauerimus, ad humilem adorationem velut in portum quietissimum tutissimumque cymbam subducemus.

Quod ad primum igitur spectat: Tanta olim creaturarum ratione præditarum excæcatio fuit & impietas adeo execrabilis, & natura olim adeo fera & siluestris, homines ut reperire fuerit barbaros & impios qui atheismum introducere, omnemque mundo diuinitatem proscribere sint conati. In finitos huiusmodi refert Eusebius in libris de præparatione Euangelica, atque inter ceteros Diagoram, Ortheum, Theodorum Cyreniacum Eudmerum, Euagoram, Egiatem, Euripidē & plures alios, qui ferarū in morem credi-

Hæreticorum naufragium in SS. Trinitatis oceano.

omn. 4.

Lib. 4. myster. miss. c. 8.

Lib. 14. Præpar. c. 6.

credidere, simulque edocere, nullum in mundo nunc existeret. Deus aliquis an esset, dubitavit Protagoras, cumque hac de re scripsisset, adeo impium hoc Atheniensibus visum, ut publico senatusconsulto, libri illius exusti, eiusque opinio velut impia & scelestia iudicata sit.

Exceptis pauculis his, qui monstra potius quam homines fuisse putandi sunt, nullus omnino reperitur populus aut natio, quæcunque demum in orbis angulum descenderimus, quæ non numen aliquod agnouerit, aut plura saltem, quæ in cælum terramque

Cic. lib. 1. de legib.

dominantur: Nulla gens est tam inconsuetæ, nec tam ferreæ, quæ non, etiam si ignoret, qualem Deum habere deceat, tamen habendum sciat.

Hæc Cicero, atque hanc Epicuri esse opinionem censuit. Ac deinde Deorum naturam describens eos ut esse asserat, hoc vsus est argumeto;

Lib. 1. de nat. Deor.

in mundo Deus est aliquis, inquit, qui regit, qui gubernat, qui cursum astrorum, qui mutationes temporum, rerum vicissitudines ordinemque conseruat, terræ & maria contemplant, quid dici verius aut certius potest?

Verum quidem est, hanc diuinitatis assertionem varijs erroribus implicatam fuisse, variaque mendacia in se comprehēdit, nam cum paulatim homines à Deo vno deuiarent, plura sibi numina constituerent, atque infinitos in mundo Deos fabricati sunt. Eusebius supra allatus refert ex Hesiodo, triginta Deorum apud veteres millia fuisse; quod vnum numero Prophetarum nostrorum deplorans, hunc in modum locutus est, *Repleta est terra eius idolorum, opus manuum suarum adorauerunt ac Creatorem suum deseruere.*

30000. dij apud veteres.

Lib. 1. præpar. c. 11.

Psal. 2.

Fuit reuera generalis quædam cæcitas sed tamen nonnihil error quidam popularis: sapientes enim Philosophi & doctissimi quique Gentilium qui in magno natura libro studuerunt, credidere sibi que persuasere, nonnisi vnum Deum esse, nec plures esse posse. Aristoteles pluribus hoc locis in scriptis suis testatus est, dum ostendit nonnisi vnum primum ens esse, vnam primam causam, vnum primum motorem, in causis non dari progressum in infinitum, sed ad supremam quamdam causam perueniendum, à nulla alia dependentem, sed à qua cetera de-

Philosophi veteres vnum Deum agnouerunt & imprimis Aristoteles.

Tom. 2. Pars 1. §. 111.

pendeant: ac deinde à particulari sua opinione ad generalem transcendens, ait omnium hanc sententiam fuisse, & duodecimo Metaphysicorum hanc confirmans adeo hoc clarum esse confirmat, nullus ut magister sit qui hoc doceat necessarius.

Lib. 1. de cælo & 8. Physicorum.

Idem deinde M. Tullius scripsit, atque veritatem hanc anticipationem naturæ appellat; idque primo naturæ lumen nos docet; prima enim lectio quam sensus communis & naturæ lex docet, est, vnum esse Deum, à quo condita sicut omnia. Hanc opinionem quod sustineret Socrates ab Atheniensibus cicutam bibere coactus est, vrestatur Augustin. libr. 8. de ciuitate Dei. Pythagoras in exilium missus & à patria profectus ob simile non crimen, teste Eusebio libr. 1. de præparat. Euangel. cap. 10. & S. Hieronymo Epistola ad Paulinum S. Ioanna Damasceno libro de fide orthodoxa & Eugubino in libro de perpetua Philosophia. Cui opinioni omnes Græciæ sapientes suffragati sunt.

Lib. 1. de nat. Deor.

C. 9.

Lib. 1. c. 5.

Quin & S. Cyrillus Alexandrinus in uelut in Iulian. apostatam egregiam de hoc subiecto historiam narrat. Piscator in Milesia regione veruiculum trahens, & ecce inopinato magni ponderis auream mensam eduxit. Cumque propter nouitatem rei & magnitudinem pretii quid ageret nesciret, placuit Apollinem Delphicum consuli, quid de mensa fieret. Deus respondit illi esse dandam, qui sapientia ceteros præstaret:

ὁ σοφὸν πάντων πρῶτον, τὸ ἐν τῷ πτόλῳ δὲ δῶ.

Tum Milesij communi consensu Biantimensam dedere, qui tum omnium mortalium habebatur sapientissimus; is eam accipere renuens, Cleanthi cessit, Cleanthes Perianthro, is protinus alij, atque ita in orbem itum est, donec tandem Deo cessit Delphico, ut qui omnium & sapientissimus & potentissimus fuisset & futurus esset.

Post longam hanc Ethnicorum seriem docet scriptura, solos stultos & fatuos huic veritati resistere & aduersari. Dixit insipiens in corde suo non est Deus Nam tamen Arnobius, Cassiodorus, Hugo Card. & Paul. Burgenf. de Iudæis locum hunc intelligat Christum

Psal. 72.

G Deum

Deum esse negantibus: tamen de omnibus omnino Atheis & impijs hoc dicendum est, qui diuinitatem negantes, vere se fatuos & stolidos ostendunt. Psalmista igitur eorum blasphemias & impietatem declarans, in corde eos solum hoc dixisse ait, non vero lingua ausos esse pronuntiare, si enim palam & aperte protulissent non esse Deum, omnes eos creaturæ mendacij insimulassent, quæ vnanimi consensu clamant & à Deo se creatas, & quotidie conferuari, *ipse fecit nos, & non ipsi nos.*

II. Adeo porro certū & manifestum est, Deū quemquam totius vniuersi præsidem rectoremque esse, vt hoc & cæci videant, bruta intelligant, & muta, illius mirabilia decantent ac deprædicent. Quod ex ore Psalmographi audacter pronunciet, *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum*: quasi diceret, cælum vna cum stellis lingua linguarum est liber quidam publicus & communis semper apertus, schola, in qua magni huius magistri scientia edocetur, chorus, in quo noctu diuq; illius laudes decantantur, oraculum denique, quod declarat non nisi vnum Deum in mūdo esse. Hanc vt veritatem ostendat, cælos ait hoc testari, & quamuis lingua careant, illius tamen gloriam & laudes depromere; vt quæ vere denotet, qualis sit Deus, nūquam illum quiescere, semper aliquid moliri, ait à firmamento manuum illius opera exercitiorumque dignitatem annuntiar.

Dauid Rex hæc in fide cōfirmatus, ostensurus nihil adeo certum, adeoque euidens in mundo reperiri, quam vnus verique Dei præsentiam, metaphorice loquens ait, in Sole illum solium ac thronum suum constituisse, vt ita ab vniuerso mundo videri cognosci que possit: *In sole posuit tabernaculum suum*. Aliud nihil innuere vult, quam Deum à seipso adeo intelligibilem ac perceptibilem esse, vt oculos sustollere duntaxat oporteat, & vel aliqua iudicij portio necessaria sit ad maiestatem & potentiam illius agnoscendam.

Protogenis iudicium de linea Apellis. Dicitur Protogenes pictor Apellem ex vnus lineæ ductu agnouisse: qui fieri posset igitur Deum, tot tamque egregijs operibus

productis nobilem, tam præclarū opificem, qui è nihilo condidisset omnia, sub intellectus nostri captum non cadere.

Certo certius quippe constat, & nouere omnes, Deum magnum illum Atlantem esse, qui potentia suæ humeris vtrumque orbis cardinem sustentat: ipsum primū mobile esse, quod sphaeras omnes inferiores mouet ac moueri facit, à nullo tamen mouetur: Esse solem qui præ ceteris sideribus resplendet ac cutilat, ceterisque altris dominatur, cuius nos igniculi & stellula sumus: esse vastum illum oceanum, qui numquam intumescit, aut exhauritur, cuius creaturæ omnes flumina ac riui sunt: esse primariam illam essentia nostræ originem, cuius nos numerus sumus: esse illud esse infinitum, infinite perfectum & infinitis generib. distinctum; quodque adeo infinitum est, vt in hoc mundo contineri nequeat, sed extra illum collocandum sit, imo & in locis imaginarijs: esse magnum illum creditorem cui omnes debent, quiq; primam in bona nostra vitam & esse nostrum hypothecam habeat: esse magnū illum naturæ Dominum, cuius iussa per omnia extenduntur, qui essentia, præsentia, & potentia vbique præest. *Quo à facie tua fugiam? si asc. uidero in cælum tu illic es, si descendero in infernum; ades.* Psal. 113.

Ecce quomodo omnes de hac diuinitate philosophentur, sed quid? nouimus quidem Deum esse, sed qualis sit, dicere nemo potest atque ipsum difficillimum est, nec nisi mediocriter creaturis eo peruenire licet, & primam illam causam non nisi ex effectu agnoscimus; non nisi *in enigmate hic videmus* & per *1. Cor. 13. speculum*, & non nisi per ea quæ facta sunt ipsum intelligimus. *Inuisibilia enim ipsius per ea quæ facta sunt intell. a conspiciuntur.* Quod *Rom. 1.* egregia figura exornabo.

Moses Dei iussu duos in tabernaculo Cherubinos efformauit, qui alis se mutuo tangebant, simulque arcam Domini fulciebant. *Exod. 7. 3. Reg. 6. 2. Paral. 3.* Ad quorum imitationem fecit Salomon Rex alios maiores, quos in medio templi collocauit, sed ea inter utrosque erat differentia, quod Molaici arcam intuerentur, plane in eandem oculos defixos haberent, at Salomonici non nisi oblique, nam facies ad tem-

Cæli Dei gloriam enarrant.

Dens semper operatur.

Psal. 113.

Protogenis iudicium de linea Apellis.

Dei nomina.

Deu
ra
per
ra
laru

Exo

Dei
nor
tra
cu.

Dir
pig
cul
rati

ad templum obuersas habebant: *Ipsi autem stabant erectis pedibus, & facies eorum erant uersa ad exteriorem Domum.* In utraq; hac figura utriusque Ecclesie tam triumphantis quam militantis status designatus est: Deus enim presens in omnibus inque medio nostrum uersatur, tam in terra quam in celo in medio beatorum. Hoc tamen discrimine: quod hi instar Cherubinorum Mosaicorum Deum fixe directeq; intueantur, & facie ad faciem prout reuera est contemplantur; nos uero, ut Cherubini Salomonici, qui ad naturam ianuarum respicientes non nisi oblique & cognitione a posteriori illum cernere possumus.

Deus in terra non nisi per creaturas cognoscitur.

Exod. 33.

Dei posteriora hic in terra uidentur.

In huius rei similitudinem scriptum est in Exodo Mosem cupidum Dei oculis corporis cognoscendi, uti mentis oculis illum perceptum habebat, hac eum oratione aggressum esse: *si ego inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam ut sciam te.* Sed cupiditatem hanc eius repressit Deus: *Videbis posteriora mea, faciem autem meam uideri non poteris.* Quo firmatur id quod iam enarraui, hac in uita clare Deum uideri non posse; hoc siquidem beatis in celo reseruatum est: hic enim non nisi posteriora, id est, effectus illius & opera, ac non nisi creaturarum adminiculo uidemus. Eodem modo uidebat illum sponsa in Canticis, dum diceret, *Ipsi est at post parietem nostrum respiciens per fenestras prospiciens per cancellos.* Quid enim est uidere Deum post parietem latitantem, per fenestras & per cancellos respicientem, quam obscure & non nisi per creaturas illum contemplari? celum paries est, quod illum a nobis abscondit, creaturae uero fenestrae & cancelli per quos eum aliquo modo idque diuersimode cognoscimus.

Diuersa pingendi sculpendiq; rationes.

Sculptores & pictores diuersa in sculpendo pingendoque procedunt uia, illi demendo, hi addendo: statuarius enim & sculptor lignarius ut imaginem quampiam eleuatam efformet, uetustum truncum dolat, semperque refecando & unum membrum post aliud adaptando, egregiam tandem imaginem constituit, Pictor uero e contra tabulam depicturus, colorem colori addit, umbram umbrarum, atque ita tabulam perficit. In mundo hoc inferiori idem omnino nos fa-

cere solemus, similiq; ratione ad egregiam cognitionis ueri DEI in anima imaginem efformandam procedimus. Mode per subtractionem & demptionem ea refecimus & auferimus, quae Deum dedecant, quaeque illius naturae repugnant: negamusque eum mortalem, passibilem, finitum, mutabilem esse, hanc uiam secutus est Philosophus Plato dicens, *Quid Deus sit, non noui: quid non sit, noui: nam scio non esse colorem, neque quidpiam huius generis, sed his praestantiorum esse intelligo.*

Eidem semita institit magnus Augustinus, hunc in modum Philosophando: *Deus, Lib. de Speculo. c. 7.* *est magnus sine quantitate, bonus sine qualitate, omnia continens sine habitu, ubique praesens sine situ.* Dicere uolebat Deum esse, quoddam esse transcendens, quod in se generaliter contineret quidquid speciatim particularitque in creaturarum domo reperitur: & annon hoc per subtractionem procedere est, cum Deo qualitatem, quantitatem, habitum, situm, aliasque imperfectiones auferimus?

Interdum additione ad illius perfectionem ascendimus, perfectionemque perfectioni, esse esse, magnitudinem magnitudini Deum in superimponentes, tandem ad esse quoddam in se generaliter contineret quidquid speciatim particularitque in creaturarum domo reperitur: & annon hoc per subtractionem procedere est, cum Deo qualitatem, quantitatem, habitum, situm, aliasque imperfectiones auferimus?

III. Via quibus superimponentes, tandem ad esse quoddam in se generaliter contineret quidquid speciatim particularitque in creaturarum domo reperitur: & a quo cetera dependent: atque hac uia fit, ut Deum substantiam quamdam perfectissimam, actum purissimum, bonum summum, denique finem & initium rerum omnium dicamus. Hac uia processere plerique gentilium & fideles omnes. Inter gentiles Mercurius Trismegistus in primis docet, Deum sphaeram quamdam intellectualem esse, cuius centrum est ubique, circumferentia nusquam. Refert Suidas, Graecos credidisse Deum immortale, rationale, perfectum, spirituale quid esse & beatum, quod malum recipere non potest, quod mundum & quaecumque in mundo sunt gubernat.

Inter fideles Philo Iudaeorum disertissimi- *Lib. de con-* *sus lingua.* *re omnia non contentum, sed continentem, In distinct.* *& solum esse ubiq; & nusquam esse. Scorus 2. q. 2.*

deinde omnium scholasticorum nomine credidit, Dei nomine Ens necessarium, independentem, increatum, immobile intelligi. An non diuina quædam hæc sententia, sed gentile quoddam hic subnecta hieroglyphicum.

S. Cyrillus Alexandrinus aduersus Iulianum Apostatam scribens, ait apud veteres Egyptios Deū raro quodam schemate expressum esse: pingebant enim oculum qui vniuersa contempleretur sceptrum affixum recto: per sceptrum regiam illius dignitatem ac potentiam, per rectitudinem, iustitiam, æquitatemque, per oculum prouidentiam figurari putabant. Ipse mihi persuaserim è scripturæ nostræ sermone hoc illos esse mutatos; ipsa quippe hæc omnia Deo adscribit.

Exech. 10.

Sceptrum quidem attribuit Ezechiel, *subitiam vo: scepro meo: oculos vero P salinika affingit, Oculi Domini super iustos.* Omnia vero vno in hieroglyphico comprehensa vidit Hieremias, dum virgam rectam, sceptri instar efformatam, & oculum præferentem vidisse se narrat, *virgam v: gila: tom ego v: dea.* Hæc sunt quæ de Dei vnitare fuere opiniones, hæc sunt quæ de Deo totius naturæ auctore, & rerum omnium parente credidit antiquitas.

Psal 33.

Hierom. 1.

Sed nihil est, Auditores; littora profundius huius maris rasisse, nihil est pauca hæc de diuinis attributis perfectionibusque dixisse; iam laxanda vela & altum petendum, iam vastus & immensus, terribilisque SS. Trinitatis oceanus cõscendendus; Spiritus sancti cymbam conducet, malus erit mētis demissio, fides vero helice & pharos nauiganti futura est, sed priuquam ancoram soluamus Abrahamum imitemur oportet, qui Deum in mētis vertice adoraturus, seruis, vt inferne cum asinis operirentur imperauit, & solus ipse vna cum filio mōtem gladium & ignem gestans conscendit, inauditum illud obedientiæ opus effecturus, *dixit, ue ad pueros suos, Expectate hic cum asino; Ego autem & puer illuc vsque properantes, postquam adorauerimus, reuertemur ad vos.* Nobis hoc loco idem omnino faciendum assero; hodie quippe altum mysterij diuini Olympum conscensuri, ad eundem Deum in personarum Trinitate adorandum, rationes naturales, argumenta

Gen. 22.

Philosophica, ratiocinationes humanas qui ferui & mancipia animæ, & asinum sensus communis inferne relinquere debemus, donec fumino mysterij huius vertice conscenso, gladium verbi Dei vna manu, ignem & lumen fidei altera præferentes, summa animi demissione humilitateque magnum hunc DEVM in tribus personis adorauerimus.

Hic sane sensibus valedicendum, hic rationum humanarum consilium negligendum, quamuis enim lumine naturali Deum esse & vnum esse agnoscamus, non idcirco tamen tribus distinctum personis illum scimus, hoc quippe nos docet fides. Eliæ Prophetæ hoc egregie representatum, cum sacrificulis Baal interfectis, illi dictum est, *E- 3. Reg. 9. gredere: & stas in monte coram Domino.* Et ecce vtriusque scriptura, transeunte coram illo Domino, ventorum fragor & procella vehemens quam montes euerit & petra confacta, exaudiri cepit; in turbine tamen Dominus non erat: post turbine vero ingers terra motus factus est, nec hic aderat Dominus, effulsit & ignis, nec in flamma hac apparere Dominus voluit: sed tandem leuis quædam aura efflate cœpit, quam cum Elias audisset operuit pallio *vultum suum.*

Mirum profecto, Prophetam hunc nec Allegoria aduentum turbulenti, qui montium cacumina quatiebat, nec ad concussas interra, nec ad fulgurantem per aubia ignem, vultum operuisse, sed ad Zephyri & auræ lenioris crepitaculum. Designatum hic forsitan Mysterium fuit in effectibus, qui omnipotentiam, scilicet SS. Trinitatem & bonitatem Dei declarant, nihil tamen ineffabile adeo admirabile reperiri, nihilque quod celestium ingenij excedat, sed omnia hæc apertis oculis & libere cognosci posse; at vbi lenis diuinarum personarum aura flare cœpit; cum de mysterio SS. Trinitatis sermo est, adeo hoc subtile, teneram ac delicatum est, vt hominis facies hoc facere nequeat, & oculi hic conuieant. Idcirco dictum est Prophetam non modo oculos, quod humilitatis & reuerentiæ signum, occlusisse, sed os quoque pallio cooperuisse, vt ostenderet mysterium hoc ineffabile esse, & penetraturas non posse agnosci.

Salomon, quidquid in mundo ad intelligendum difficile reperiretur: recensens, dicere solebat, tria esse adeo obscura & involuta, vt nulla ratione eadem posset percipere, volatum aquilæ per nubes, reptionem colubri per petram, & vestigium nauis per medium gurgitem. Audite verba eius: *Tria sunt mihi difficilia, via aquila in caelo, via colubri super terram, & via nauis in medio mari.* Difficultatis huius hæc erat ratio, quod tria hæc nullum transitus sui relinquerent vestigium, per quod cognosci posset. Et quamuis literaliter aut spiritualiter de mysterio ascensionis in aquilæ volatu, & resurrectionis in serpentis motu, & de conuersatione ac vita Iesu Christi in nauigij cursu loquatur: huic tamen proposito id apte ac commo dani potest: nam vt via hæc adeo scabrosæ & salebrosæ sunt, quod nullum suum relinquant vestigium, ita quoque mysterium hoc adeo subest, ad eo sublimè euolat, tamque profunde in mirabilem mari excurret, nullum vt vestigium, è quo cognosci queat, relinquat, & quoniam per nullam creaturam exprimi potest, ideo a creaturis cognosci, vel verbis exprimi nequit.

In libro Iob, Heliu filius Barachelis Buzitis hæc de re agens, dixit olim Deum magnum esse in fortitudine & iustitia metuentum eiusque opera mirabilia enarrari non posse. *Magnum, inquit, fortitudo eius iudicio eius iustitia, & enarrari non potest.* Deum trinum in personis intelligit, dum ait enarrari illum non posse, alioquin enim de eo loqui quis potest & mira de eo enarrare? Idem quoque tergit in prouerbij Salomon, dum hanc quaestionem proponit, *Quod nomen est eius & quid nomen sit eius? nisi.* Quasi diceret, Quæuis per creaturas Deus agnosci possit, per eandem tamen nomen Patris aut Filii, & relationes illas nimis sublimes, nemo intelligere potest: eius enim generatio est ineffabilis, *Generacionem eius quis enarrabit?*

Vidit Isaias Propheta olim Dominum in sublimi throno confidentem, cuius maiestas domum vniuersam repleuerat: illud iuxta astantes superne Seraphini sex alis instructi, quarum duabus faciem velabant, duabus pedes tegebant & duabus ad volandum ute-

bantur: sed verba scripturæ producamus: *Seraphin stabant super illud, sex ala vni, & sex ala alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant, & clamabant alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus.* Scio diuersimode visionem hanc à Doctoribus exponi. S. Ambrosius libr. 3. de Spiritu Sancto capit. 8. & Cyrillus lib. 12. thesauri capit. 2. & S. Hilar. libro quinto aduersus Arrianos de Iesu Christo exponunt: sed e contra S. Athanasius libro primo de Trinitate, Basilius lib. de Spiritu Sancto contra Eunomium, & S. Augustinus aduersus Adimantum Manichæum, de SS. Trinitate explicant: eo quod Seraphin ter *Sanctus, Sanctus, Sanctus* clamarent, quod non nisi de pluralitate personarum exponi potest: quod autem faciem Domini alis suis obtegerent, ostenderunt, neminem in hac vita mysterium hoc intelligere posse, nisi obscure admodum & per æigmata perque creaturarum velum: dicere vero quod alis caput pedesque: quæ duæ corporis extremitates sunt, obtegerent: fuit ostendere, comprehensibilem Dei cognitionem haberi non posse. *Deus enim, vt scholastici docent, comprehendi non potest.*

Admirabilis hæc veritas sub egregio quodam inuolucro Ezechieli designata fuit, *Et mensus est templum interius & vestibula, atria limina & fenestras obliquas, &c.* Vnde colligere est, SS. Trinitatis in tribus personis mysterium ingenio nostro dimetiri non posse, nec per creaturas, quæ non nisi fenestræ obliquæ sunt, clare & directe cognosci, sed obscure duntaxat & vijs immediatis. Sanctissimam Trinitatem autem hic denotari, testis est D. Hieronymus. Equidem dico sine fide nihil hic penitus videri, sed hæc dice, mira quadam & eximia vobis recensebo.

Sublime, augustum ac venerabile SS. Trinitatis mysterium in eo situm est, quod tribus in personis eadem sit natura: & quomodum non nisi vna hic natura, vna substantia, vna essentia, ita quoque non nisi vnus sit Deus, vnus creator, vnus omnipotens: sed tres quidem personæ, quæ æqualiter & æterne naturam hanc participant, atque hæc tres non nisi vnus sunt. Ceterum substantiam diui-

dere blasphemum est, quinimo sacrilegū esset personas confundere. Vnde hoc axioma tradit Boetius, *substantia in diuinis continet unitatem, relatio autem multipli: at Trinitatem.*

Ut mysterij huius sublimitas à fundamentis excutatur, notandū venit, in diuinis duas esse processiones, tres proprietates, quatuor relationes, & quinque notiones (veniam date, auditores, si hodie adeo sublime euolem & ultra ingenij caprum transcendam: ipsa materia me euehit altitudo, atque animam violenter abripit) Notiones sunt ad personas discernendas & cognoscendas, relationes quæ contrariæ sunt, easdem constituunt, processiones vero fulciunt. Non nisi binæ sunt processiones: cum enim Deus vnica natura sit penitus spiritualis, non nisi per intellectum vel voluntatem agere potest.

Dux processiones in diuinitate.

Quid sit gignere in diuino.

Quid sit verbum meatis.

Ceterum per processiones Theologi spicillunt, id est emanationes internas, quæque extra cognoscentem non egrediuntur. Processio ex parte intellectus, quod actio quædam intelligibilis sit, ac proinde actio vitalis, generatio appellatur, verbum quoque quod inde procedit, Filius dicitur, ac processio ex parte voluntatis spiratio dicitur: quod spiratur, amor dicitur, qui Spiritus Sanctus est. A deo ut genare in diuinis, auditores, aliud non significet, quam cognoscere. Pater siquidem æternus æterne se & infinite cognoscens in seipso veram sui imaginem: quam verbum, & ob naturæ identitatem Filium dicimus (simile enim generat sibi simile) producit: Deinde Pater & Filius infinito se amore diligentes Spiritum Sanctum spirant, velut amorem, vinculum & combinationem vtriusq; , o paradoxa!

At nondum hic subsistimus, sed ut ad majorem mysterij huius cognitionem perueniamus, huc adeste Philosophi: dicite, dum quidpiam cognoscitis, an non in mente vestra veram rei cognitæ imaginem & figuram effingitis, quod *Verbum mentis* dicitur! Fateor & perspectum habeo, actionem illam quia rem illam cognoscitis, vere generationē dici non posse, nec verbum quod concipitis filiū nominari: quod non nisi accidēs sit, nec eiusdem naturæ cum subiecto è quo emanat: at

nullum in diuinitate accidens, sed mera substantia: atque ideo vera generatio est, & verbum quod gignitur eiusdem omnino nature, vere nomen filij habet: idque nullo maiori jure: quam filij qui naturali via generantur à Patribus. Patres enim mortales non nisi guttam ac breue quoddam substantiæ suæ specimen communicant: at Pater æternus omnem suam substantiam filio communicat, largitur & profuse erogat. Hoc jã olim prædixit Psalmista, *Ex utero ante Luciferum genui te:* & ab Euangelistis dicitur: *Omnia tua mea sunt.*

In mundo non semper filij Patres facie referunt: At verbum æternum vera Patris imago est. Audite quomodo hoc asserat Apostolus, *Quid est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturae.* Quam similitudinem Filius ipse testatus, ita Philippo hoc significauit apud Ioannem, *Philippe qui videt me, videt & Patrem.* Apostolus deinde figuram substantiæ Patris illum appellat, *Qui cum sit splendor gloria & figura substantiæ eius.* Ac multo prius a Salomone speculū immaculatum dictus est, *Speculum sine macula, & candor lucis æternæ.* Gregia metaphora, qua denotatur, quod, quemadmodum in speculo insignis imaginis figura apparet, & homo eiusdem aspectu delectatur, seseq; ipsum intuentem ad sui ipsius amorem excitatur, ita quoque magnus ille Deus, suam contemplans essentiam in ea suā imaginem, quæ est filius, progignit, atq; eam insignem esse videns, in eadem sibi complacet (*Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi beneplacuit*) Pater vero & Filius hinc se mutuo amantes Spiritum S. producent.

Concludamus igitur, in mysterio Trinitatis tres personas esse sibi maiestate per In personis omnia æquales: Patrem qui gignit & spirat, Filium qui non gignit, sed gignitur & spirat, Spiritum Sanctum denique qui nec gignit nec spirat, sed ab alijs duabus procedit. Patri nulla potentiam damus, Filio sapientiam, Spiritio. tui Sancto vero infinitam bonitatem: tamen in eo quod absolutum est, nullamque relationem continet, omnia communia sunt, nihilque distinctum. *Omnia enim in diuinis sunt unum, vbi non non obuiat relationis oppositio.*

Quam-

Quamuis autem hæc omnia adeo sublimia sunt, itaque à sensibus remota, nihil ut in vniuerso creaturarum thesauro, non in natura reperiatur, quod plenam & perspicuam iustitiam illorum afferre possit: è sacra scriptura tamen certissima quædam argumenta elicere possumus: quin & in creaturis quædã reperiuntur, quæ imaginem illorum aliquomodo præferant, nobis que quam proxime eoduducant. Quod ad sacra testimonia spectat, Regius vates Dei nomen tercio reperens, *Benedicat nos Deus, Deus noster, Benedicat nos Deus*, tres agnoscere personas videtur: sed quando è tribus non nisi vnum supremum ac metuendum Deum constituit, dicens, *Et metuant eum omnes tribus terræ*, naturæ vnitatem cõfiteretur. In Isaiã seraphini tercio clamantes, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, personarum item Trinitatem consistenter, sed in vnum *Dominum exercituum* desinentes, essentia vnitatem denotant, sexcenta huiusmodi in sacro volumine testimonia reperire est, sed eadem studio præteriens ad figuras me accingam.

Legitur in Genesi, Abraham, paulo antequam Sodoma euertetur, tres viros in domum suam descendentes vidisse, sed vnum duntaxat adorasse. Vnde canit Ecclesiã, *Tres vidit sed vnum adorauit*. Tres hi viri SS. Trinitatis imaginem ex omnium sententia gerebant, quod vero vnicus tantum fuerit adoratus denotabatur, quod quamuis tres sint personæ, tamen vnum tantum Deum admirabilem constituent: *soli Deo honor & gloria, &c.*

Deinde etiam Iacob Patriarcha Haram versus cum proficisceretur nocte quadam, cum à somno opprimeretur: inque agro se ad dormiendum plurimis lapidibus capiti substratis, composuisset, mane excitatus non nisi vnum lapidem reperit pluribus ad vnum redactis, *surgens ergo Iacob mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo*. Hæc lapidum pluralitas, diuinarum personarum pluralitatem denotabat, quodque mane vnus tantum reperiretur, figurabat fidei die ac lumine, non nisi vnum natura Deum esse, nos agnoscere, quamuis ad vesperam & noctem obscuri huius mysterij personarum pluralitas apparuerit.

Balthasar Babyloniorum monarcha, cum vniuersis regni Satrapis ac Principibus epulum instruxisset, vidit ad candelæ lumen digitos parieti incognitos quosdã characteres inscribentes, quos nemo qui legeret in regno repertus fuit, *In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum*. Digitos hos tres intuenti, occurrit quæ primus, tres Trinitatis personas hic indicari: quasi diuinitas quædam sit manus: at digitos, qui non nisi ad fidei candelabrum conspiciuntur, quique tam obscura & mystica adeoque mirabilia portenta scribunt, atque ægymaticos characteres, ut nemo Philosophus, sapiens nemo in mundo eosdem legere possit.

Ne quis vero hunc conceptum frivolum & inanem credat, eundem in sacra scriptura stabilitum ostendam. Dicitur quippe est in Isaiã vniuersam terræ molem tribus digitis quodammodo librari, *Quis appendit molem terræ tribus digitis*. An non per tres hosce digitos trias SS. Trinitatis personæ intelligendæ, quæ omnipotentia suæ manu totam vniuersi machinam, ac terræ globum sustentant.

In Ecclesiaste mentio fit funiculi triplicis, *Eccl. 4. qui difficillime diffringitur, funiculus triplex difficiliter rumpitur*. Hebraica vero Phrasi ad materiam nostri accommodatus: *Et filum trinum non cito rumpitur*. Galatinus mystice hoc interpretatus, ait sanctissimam Trinitatē funiculum esse triplicem, difficile vero rumpi, quod Deum vnum in essentia & trinum in personis facile nemo cognoscere queat, *mysterium*, inquit, *et in vno Dei non facile nec cito discutitur*. Solus Ioannes Euangelista a parte de hoc locutus est dicens, *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater & Verbum & Spiritus S. & hæ tres vnum sunt*.

At quamuis plurima nobis scriptura loca suggerat & figuras suppeditet, è quibus sanctissimæ Trinitatis mysterium astruere possumus: natura tamen ipsa non maiora pauciorae dat argumenta, similitudinesque quibuscum hanc conferre merito valeamus. Primo enim in nobis ipsis & in agro domestico animam reperire est, quæ cum non nisi ex vna essentia & substantia subsistat, triplici

Dan. 4.

Insignis SS. Trin. figura

Ips. 40.

Lib. 2. c. 4. d.

Trim.

Ioan. 5.

Anima SS. Trinitatis imago.

triplici tamen facultate & potentia pollet, habet quippe anima intellectum, voluntatē & memoriam, quæ à se mutuo distinctæ & diuersæ sunt, nullamque inter se affinitatem habent, non vero ab anima discretæ. Idem omnino in sanctissima Trinitate videre est in qua non nisi vna essentia, vna natura: sed tres personæ, & personæ à se inuicem distinctæ, sed aliquo modo à natura. Quod autoritate S. Anselmi & S. Bonauenturæ confirmo, qui hanc ipsam similitudinem jam olim asseruerunt, audite S. Bonauenturam. *Constat vnumquemque nostrum seipsum flagrantissimo amore diligere, minime autem se diligeret, nisi se intelligeret; non autem intelligeret, nisi sui meminisset: unde liquet ex surrecordatione atque memoria oriri intelligentiam, ex intelligentia vero sui amorem, &c.*

In moral. c. 58 in itinere vario mentis.

Sol myste-
rium SS.
Trinitatis
representat

Sol, lucida illa mundi fax, mirabile naturæ opus, omnis motus Princeps, influentiarum Dominus, non minus mysterium hoc Trinitatis representat. Tres enim in hoc Planetarum Rege videre licet partes & eas à se inuicem distinctas, primo corpus solare, deinde lumen & calorem, quæ tria tamen non nisi vnum constituunt solem: sol lumen producit, lumen vero simul & sol calorem, vnum tamen altero non est prius. Vera hic SS. Trinitatis imago hæc, in qua tres personæ non nisi vnum constituunt Deum. Pater solis instar Filium velut lumen gignit, *Erat lux vera, qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Pater & Filius Spiritum Sanctum producant, qui calor & amor est, & vnus altero non est prior aut antiquior. Magnus Areopagi honor Dionysius primus similitudinem hanc reperit, dum ait, *Laudatur Deus in Sole tamquam in expressa imagine & primitiua forma totius diuinitatis.*

Ioan. 1.

Lib. de diuinis nominib.

Mathematici inter ceteras suas figuras magni facere solent triangularem isoscelon, quæ tres habeat angulos æquales & eandem basim. Equidem nihil esse crediderim quod melius simul & scitius Trinitatis mysterium repræsentet hoc trigono. Quid enim aliud vere imago est Trinitas quam trigonum, sed trigonum isoscelon: tres diuinæ personæ, potentia æquales, æternitate pares, maiestate similes, & miraculis sibi mutuo respondententes, tres an-

Trigonon
isoscelon
vere imago
SS. Trinit.

guli æquales sunt, quæ non nisi vnā eandēque basim habent, id est, naturam personis tribus communem.

Oxalus gemma teste Plinio, vnico momento tres distinctos in se colores dat conspiciendos: ab vno enim latere si intuearis, ignitus & carbunculus videtur: ab altero purpureum aut rubicundū videbis: oblique deniq; si videris, viridem smaragdum intueberis. Diuersicolor hæc gemma, SS. Trinitatis genuina imago est, mysterium enim hoc si intueamur & circumspiciamus, tres colores, id est, personæ, reperiemus. Ab vna parte hoc conspicatus Moyses, vidit olim Patrem carbunculi instar & prunæ ignitæ rubricantem, & flammis accinctum, *Dominus Deus tuus: ignis consumens est, Itaias deinde ab alia illum vidit rubrum, Quare rubrum est vestimentum tuum?* Ioannes deniq; in Apocalypsi oblique illum intuitus, smaragdi instar viridem vidit, filium inquam, *Et irus in circuitu sedis similis sioni smaragdina.*

Finem non reperirem, Auditores si paradoxa & mirabilia subiecti huius prodigia referre pergerem, voluntatis meæ ductum hic sequeretur: at veritus ne hic me Oceanus absorbeat, & illius vorticibus immergar, vela concionis contraham, ancoram fidei eijciam, & in fidei infallibilis portum cymbam subducam, inquirere enim periculosum est, credere pium, & adorare honorificum. Valeant igitur curiositates, abscedant argumenta & quæstiones, procul hinc rationes naturales: hic nihil potestis, inutiles hic sunt vires, bolis vestra curta nimis, nec ad imam vsque abyssum pertingeret, oculique nostri nimis lippientes, tantum vt splendorem sustineant. Scio enim materiæ magnitudinem omnium creaturarum facultatem excedere: satius proinde mihi visum, genibus prostratis illud adorare, quam pluribus id explicare verbis conari. Betfamitæ, quod curiosius arcæ arcana intuerentur & eandem inspicerent, Deum iratum senserunt, *qui percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis.* Ne quid mihi simile contingat, Auditores, atque idem Deus indignetur, si curiosius illius scrutari mysteria, si quidquid intra mysterij huius

l. fig. 6.

huius arcam delituerit, præsumptuosius intrueri voluero; finem hic facio, & cœptum iter deferens, nec longius procedens, in silentio ipsum adorare, quam longioribus de illo verbis agere fatius duco.

cap. 1. Mystica illa Ezechielis animalia, cum in sublime euolarent; vix vocem in firmamento reboantem audire, quin silterent volatum, & alas contraherent, *Nam cum vox feret super firmamentum, quod erat super caput illorum, stabant & submittebant alas suas.* Docebant illa, ingenij nobis alas, cum de rebus diuinis loquendum est, submitendas; atque horum animalium exemplo, cum hodie tam sublime euectus sim, & audiuerim quæ supra firmamentum peragantur, quomodo nempe Angeliphi & altissimi Seraphini hoc mysterium, cum comprehendere nequeunt, supplices adorent, hic finiam, concionem abrumpam, & ingenij mei fragilis alis complicatis, solum mysterium hoc complectar fide, illis scripturæ verbis inductus; *Nisi credideritis non intelligetis.*

cap. 2. Iacob Patriarcha cum nocte integra cum Angelo luctatus esset, aduersarijque nomen petiisset; videretque Angelus, importunis se Iacobi precibus urgeri, mane sub auroram abiturus ait; *Dimitte me, iam enim aurora est,* id est, causa ob quam me dimitti oporteat, dies est, nec enim æquum est me à te videri diutius, ac deinde subnectit, *Cur quæris nomen meum?* quasi diceret, Nomen meum admirabile est, & ineffabile, an in eo cognoscendo, expiscandoque laboras? Designare Angelicus ille Spiritus volebat, Auditores, nos, quamdiu in vitæ huius itinere versamur, non nisi sub spissis & obscuris fidei ænigmatis diuina posse mysteria ianuari, & tunc à Deo nos deserat & derelinqui, cum Sole ex oriente, & medio die, id est, lumine naturali, eadem contemplari noluimus: & indignatur, curiositate nimia nomen suum exquiri, essentia mirabilia indagari, & de relationibus æternis nos nimiope sollicitos esse; omnia enim hæc vires excedunt naturales, & penitus ineffabilia, incomprehensibiliaque sunt.

Princeps Apostolorum cum à Christo de
Tom. 2. Pars 2. Esua.

futura Ioannis morte curiosius inquireret, *Hic autem quid?* audiuit quam primum reprehendentem Dominum nimiamque curiositatem corripientem, *Quid ad te? tu me sequere:* id est, Tuum non est, diuinum hoc arcanum scire, sed me sequi; hoc fac, & illud omitte: hoc sine te decretum & statutum est, sine te etiam tuaque intermixtione executioni mandabitur. Docemur hic non esse curiosius diuina inquirenda mysteria, ac præsertim SS. Trinitatis: hic siquidem tibi Deus multa interroganti ait, *Quid ad te?* hinc te protripe curiose, tuum non est tam mirabilia indagare; *tu me se, uere;* id est, ad te spectat vestigijs meis insistere, tormenta mea imitari, ad supplicia properare, mortem amplecti & ingenij captum ijs, quæ capere nequis subijcere.

Ad hoc vos, & ob hoc exhortor, Auditores, hic fidei vos clypeo armate, sobrie ac modeste de hoc mysterio loquamini, de ineffabilibus fari ne solliciti sitis, ne inquiratis abscondita, nec ea quæ Pater & Filius norint, & cui voluerit Filius reuelare, sed fidem firmam sinceramque seruate, in charitate radicemini, imaginique Dei Patris, id est Filio vos assimilare, quem Catholica veritas genitum docet non gignere, & ab utroque Spiritum in essentia veritate procedere. Imitamini Cherubinos Israhæ, qui volantes occidebant oculos, os vero ad Dei laudes præconiaque decantanda laxabant, *sanctus, sanctus, sanctus Dominus exercituum.* Hic scilicet oculi ocludendi, sensus in captiuitatem redigendi, & ratio subijcienda, os vero ad mysterium hoc decantandum, aperiendum; admirantes vero id ipsum laudemus, laudantesque adoremus in essentia vnitate, & in personarum Trinitate.

O sancta, angusta, ac veneranda Trinitas, mirabilium omnium maxime admirabile, electorum spes, beatorum gloria, naturæ miraculum, vniuersi filium, & creaturarum omnium origo: gloriosissima Trinitas Patris, Filij, & Spiritus sancti, cuius actiones ad intra, scilicet relationes, productiones, notiones, aliaque tam sunt ineffabiles, quam quæ ad extra, qualia creatio, conseruatio, prouidentia, potentia, aliaque infinita, sunt ad-

H mira-

Mysteria
facta non
sunt sub
fidei ænigma
tis videri
queunt.

mirabiles. O natura indiuisibilis personæ distinctæ & æternæ! obiectum felicitatis nostræ, spei nostræ causa; in te credimus, nullū præter te nomen agnoscimus, nullum nisi te adoramus, tibi cor simul & animam offerimus. Pater omnipotens, Filius omniſciens, Spiritus totus benignus, vnus in tribus personis Deus, nostri miserere, delicta nobis ignosce, gratiam elargire, & præsta, vt postq̄ te sub inuolutis, ænigmatis & caliginosa fidei nocte in hoc mundo adorauerimus, in claritate meridiana, facie ad faciem in altero te videre mereamur, ad quem nos Pater & Filius & Spiritus S. sanctissima illa vnitas deducant, Amen.

Hanc f. Dom. more Germ. De diuine Epulone reperiet Lector in Quadrag. Fer. 5. post Dom. II.

DOMINICA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De excellentia misericordie differis.
- II. De vi & efficacia eiusdem.
- III. De incensus ad eam.
- IV. De iudicio temerario.
- V. De iniuriis remittendis.

Esote misericordes, sicut Pater vester misericors est. Luc. 6.

FIGURA.

Legimus in Genesi, infinitum illum mundi opificem, & omnipotentem rerū omnium conditorem Deum magna illa & vere admirabili die, qua cuncta è nihilo condidit, atq; in hunc mundum velut in scenam produxit, quo æternam æterni sui nominis in perpetuas æternitates memoriam, ac luculentū aliquod manuum suarum opus in terra relinqueret; hominem ad imaginem & similitudinem suam condidisse: vt nimirum archetypum ac genuinum, diuinitatis exemplari in cælis permanente, figura eius atque imago, humanitati nostræ inſculpta, hic in terris collocaretur. Non satis deinde amanti illi in Cæ-

tis sponſo fuit, imaginē suam à dilecta cordi includam gestari; at voluit, quo magis illa suam dilectionē manifestaret, vt eam ipsam poneret velut *signaculum super brachium suū*. O mysteria! o figuras! Primum profecto illud creationis opus & vehemens Amantis huius dilectio non alio respexerat, quā vt homo, viso ad imaginem & similitudinem Dei se conditum esse, quemadmodum natura & origine, ita & operibus eum quam proxime imitaretur: vt item anima, quæ illius sponſa est, duplicem imaginem eius in se complecteretur; vnā quidem intrinsecus in animo qua perfecte eum diligit, alteram vero super brachium (per quod actiones designantur humana) qua in omnibus suis eum operibus quam proxime imitetur ac referat. Ita vt, quemadmodum ipse Deus totius consolationis & pater misericordiarum est; nos, qui creaturæ & opus manuum eius sumus, in proximū etiā misericordes simus; quemadmodum iustus & verax in omnibus iudicijs suis, eandem nos iusticiam ac veritatem imitemur; quemadmodum in dimittendo facilis, iniuriarumque in se admissarum statim obliuiscitur, nos eum inimicis nostris in gratiam quamprimum redeamus. Docet nos hoc hodiernæ diei Euangelium, quod in eo potissimum versatur, vt nos misericordiam, iniuriarum obliuionem, lioris atq; maleuolentiæ fugam doceat; quod & ipse hac concione pro virib. docere conabor. Quod vt pro dignitate fiat, & ambo officio fungamur, vos in audiendo, ego in docendo; vnanimi suffragio Spiritus sancti gratiam, idque auxilio intercessionis gloriosissimæ Virginis Mariæ, quam proinde consueta salutatione compellabimus, inuocemus.

AUE MARIA.

Magnum illud Episcoporum decus, antiquitatisque archium Isidorus, qui ab hinc mille circiter annis, Imp. Heraclij temporibus in Ecclesia floruit, in Etymologico suo disquirens quidnam esset Misericordia, in hunc tandem modum eam definiuit: *Mise. Lib. 10. ricors à compatiendo aliena miseria vocabulum Etym. sortitus est: & hinc appellatur miseria, quod miseria*